

Clubhouse

นมแม่ มูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย

EP.12 ฟังเสียงแม่ "แม่ติดเชื้อ Covid คลอดอย่างไร ให้นมแม่ได้ไหม"

วันพฤหัสบดีที่ 29 เม.ย. 2564 (19.00-20.30 น.)

Speaker

- : คุณแม่ติดเชื้อ Covid ตอนคลอด
- : คุณแม่ติดเชื้อ Covid ตอนให้นมแม่
- : พญ.อภิรดี อุทัยไพศาลวงศ์
สูติแพทย์ รพ. ระยอง

Moderator

- : พญ.ศิราภรณ์ สวัสดิ์วร
- : อ. สง่า ดามาพงษ์
- : คุณศศิธร วัฒนกุล

ขอบคุณ คุณหมอมจาก 2 รพ. และคุณแม่ ประเด็นที่มีการพูดคุย

1. ณ ประมาณสิ้นเดือน เมษ 2564 ทั้งโลกขนาดติดเชื้อโควิดประมาณ 150 ล้านคน ตายประมาณ 3-4 ล้าน (2-3%) รายใหม่วันละ 800,000 คน โลกเรามีประชากร 1,900 ล้านคน

ประเทศเรามี Case ติดเชื้อ 6.3 หมื่น ตายสะสม 188 คน รายใหม่ก็เริ่มลดจาก 2,000 คนต่อวัน เรายังอยู่ในสถานการณ์ที่น่าจะกลับคืนได้

2. กลุ่มเปราะบาง ถ้ามีการติดเชื้อขบวนการให้การดูแลรักษา จะมีผลกระทบทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น กลุ่มทารกและเด็กเล็ก ซึ่งปัจจุบันมีแม่ท้องติดเชื้อโควิดประมาณ 100 คน คลอดแล้ว มากกว่า 53 คน ในการคลอดขบวนการบริหารจัดการมีโอกาสต้องแยกแม่แยกลูก จากแบบประเมินแม่มาคลอดของกรมอนามัย พบว่าแม่ลูกต้องแยกจากกัน ร้อยละ 92 และกลับบ้านก็กลับกันคนละเวลาร้อยละ 84 แม่ลูกไม่ได้ใช้ชีวิตใกล้ชิดกันในช่วงเวลาวิกฤติแรกพบแม่ลูก ทั้ง ๆที่คำแนะนำชัดเจน สามารถดำเนินการได้ ภายใต้การระมัดระวังการแพร่เชื้อของแม่ ตามที่เคยคุยกันแล้ว วันนี้ฟังเสียงผู้อยู่ในพื้นที่ และเสียงแม่ ในช่วงที่วัคซีนยังไม่สามารถครอบคลุมที่จะปกป้องแม่ลูกได้

3. สมุทรสาคร มีแม่ติดเชื้อโควิดคลอดแล้ว 51 ราย ระยอง มี 5 ราย คลอดแล้ว 2 ราย (รอรายงานในระบบต่อ) ช่วงแรก ๆ CS มากด้วยไม่มั่นใจกลัวเชื้อแพร่กระจาย และมีห้องปลอดภัย (negative pressure) ไม่พอที่จะให้แม่นอนรอคลอดนาน ๆ เพราะยิ่งนานก็จะเสี่ยงการส่งเชื้อให้บุคลากร มีผลให้มีการเลือก CS มากในระยะแรก ต่อมาก็ลดลง

4 อจ. ภิศก ขอย้ำว่า การติดเชื้อโควิดไม่ใช่ข้อบ่งชี้ของการเลือกคลอด CS แต่บริบทข้อจำกัดของพื้นที่และการที่แม่ติดเชื้อต้องนอนรอคลอดนานโดยเฉพาะในห้องแรกๆ จะเป็นปัจจัยทำให้จำเป็นต้อง CS ถ้าเป็นการคลอดห้องหลังๆ หรือการคลอดที่ประมาณเวลารอคอยไม่นานควร ให้ออกแม่ได้เลือกการคลอดปกติถ้าแม่คลอดได้จะดีที่สุด

5. แม่ติดเชื้อโควิด ทำให้ลูกติดเชื้อโควิดตั้งแต่ในห้องไหม อาจารย์กุลกัญญา เคยสรุปในการประชุม pre congress BF sick babies ว่า หลักฐานการติดเชื้อจากแม่สู่ลูก ตามทฤษฎีถ้าแม่มีไวรัสในกระแสเลือดย่อมติดต่อไปยังทารกที่อยู่ในครรภ์ได้ มีรายงานพบไวรัสโควิดในชิ้นเนื้อรกด้านในติดทารก เพียง 2 ราย จาก 22 รายแม่ที่ติดเชื้อ และรายงานแม่ติดเชื้อโควิด 655 รายมีลูกติดเชื้อจากมารดาร้อยละ 4 ลูกติดเชื้อ ไม่มีอาการหรือมีอาการน้อยมาก แต่ก็ตอบได้ว่าสามารถมีการติดเชื้อจากแม่สู่ลูกได้จริง แต่พบน้อยมากและไม่รุนแรง แม่ติดเชื้อสามารถส่งผ่านสารภูมิคุ้มกัน จากแม่สู่ลูกได้

6. สมุทรสาคร มีนวัตกรรมจัดทำเต็นท์กลางแจ้งเพื่อคลอดลูก อยู่ระหว่างการพัฒนา

7. คุณแม่บุคลากรทางการแพทย์ของ รพ ระยอง เป็นคุณแม่ให้นม และติดเชื้อโควิด ลูกอายุประมาณ 5 เดือน ต้องแยกแม่ลูก ตอนแรกไม่กล้าบีบนมให้ลูกกิน ต่อมาปรึกษาคุณหมอ แม่ติดเชื้อ ในน้ำนมแม่จะตรวจพบเชื้อไหม ข้อมูลเท่าที่มีก็พบว่า ในน้ำนมแม่ตรวจพบเชื้อได้ เนื่องจากเวลาแม่ติดเชื้อมีย้อมมีภาวะ viremia เชื้ออาจผ่านเข้ามาในน้ำนมแม่ได้ ระยะ viremia จะสั้นมาก เชื้อเข้าไปในน้ำนมแม่ แล้วก็หายไป จึงอาจเจอหรือไม่เจอก็ได้ ประกอบกับนมแม่มีภูมิคุ้มกันมากมาย เชื้อเข้าไปก็จะถูกทำลายได้ พบว่าเชื้อตรวจพบได้แต่ไม่สามารถทำให้เกิดโรคได้ ลูกของคุณแม่ ผลตรวจ swab ก็พบว่าลูกติดเชื้อ ซึ่งน่าจะเป็นจากการติดเชื้อจากการสัมผัส ใกล้ชิดแม่ มากกว่า จากน้ำนมแม่

8. แม่ลูกหลังคลอด คำแนะนำ กรมอนามัย ถ้าแม่ไม่มีอาการหรืออาการไม่มาก ไม่จำเป็นต้องแยกแม่แยกลูก สามารถอยู่ด้วยกันได้ ให้นมแม่ได้ แต่ต้องทำภายใต้ การระมัดระวัง การแพร่เชื้อ ล้างมือ สวมหน้ากาก ให้นมแล้ว อยู่ห่าง ประมาณ 2 เมตร ซึ่งในทางปฏิบัติ ข้อจำกัดของสถานที่ ทั้งที่ระยองและที่สมุทรสาคร ไม่สามารถจัดหาห้องให้แม่ลูกอยู่ด้วยกันตามลำพังได้ ต้องใช้ cohort ward แม่ใช้วิธี ให้นมผสม บ้าง บางรายใช้วิธีปั๊มนมให้คุณพยาบาลป้อน

แม่เน้น เวลาใกล้ชิดและช่วงให้นม ระมัดระวังตามแนะนำ แม่ลูกอยู่ด้วยกัน จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ควรทำมากที่สุด

9. การคลอดปกติจะมีผลให้กระบวนการสร้างน้ำนม กระบวนการที่ลูกจะได้รับนมแม่ มีความเป็นไปได้ดี

10. เป็นไปได้ช่วงที่วัคซีน ยังไม่สามารถครอบคลุมได้ในระดับที่จะป้องกันการแพร่กระจาย คืออย่างน้อยต้องร้อยละ 70 ของประชากร ช่วงนี้ ชะลอการมีลูกก่อนน่าจะดี นึกภาพ ภาพติดเชื้อโควิดในสถานการณ์ที่บุคลากรครอบครัว ติดเชื้อ แล้วเราก็กลัวว่าเชื้อเราจะติดต่อไปยังลูก การให้การดูแลจึงเป็นไปแบบเปล่าเปลี้ยมาก ลูกคลอดออกมาก็ไม่ได้กอด ลูกอาจต้องไปอยู่ในตู้อบ และต้องอาศัยที่พยาบาล เป็นคนดูแลแทนแม่ แม้ว่าคำแนะนำของกระทรวงสาธารณสุขจะบอกว่าไม่ต้องแยกแม่แยกลูกในทางปฏิบัติกว่าร้อยละ 90 มีการแยกแม่แยกลูก

11. เป็นที่น่ายินดีที่ว่า สมุทรสาคร ได้สุมติดตามแม่หลังกลับบ้าน พบว่า ช่วงอยู่ รพ.ไม่ได้กินนมแม่ แต่กลับบ้านก็ได้รับนมแม่

12. **Game Changer** คือช่วยกันให้แม่ได้รับวัคซีน ก่อนการตั้งครรภ์ หรือระหว่างตั้งครรภ์ ให้ครอบคลุมมากที่สุด

แม่มากลอดก็就不用ถูกจำกัดด้วยขบวนการ ป้องกันการติดเชื้อ สามารถ กลับสู่บรรยากาศของธรรมชาติที่แม่ลูกอยู่ด้วยกันได้